

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	26 Mehefin 2025
Pwnc:	Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol 2024-25
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn nodi bod rhaid i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio oruchwylio holl drefniadau archwilio mewnol y Cyngor. Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor yn gofyn iddo: • Adolygu adroddiad blynyddol gan y Pennaeth Archwilio a Risg ar berfformiad archwilio mewnol (3.4.8.10.6). • Ystyried yr arfarniad o briodoldeb ac effeithiolrwydd cyffredinol prosesau llywodraethu, rheoli risg a fframwaith reoli'r Cyngor, a'r gwaith sy'n cefnogi'r asesiad hwn, ac ystyried hyn wrth adolygu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (3.4.8.10.7). • Asesu lefel y gydymffurfiaeth â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus a chanlyniadau'r Rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwella, sy'n cefnogi dibynadwyedd casgliadau archwilio mewnol(3.4.8.10.8). Yn ychwanegol at hyn, mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus yn gofyn i bob prif swyddog archwilio baratoi Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol (Safon 2450).	

1. Rhagarweiniad

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn darparu Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol 2024-25 i'r Pwyllgor, yn ogystal â safbwynt cyffredinol y Pennaeth Archwilio a Risg ar briodoldeb ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu'r Cyngor, sut mae'n rheoli risg a rheolaeth yn ystod y flwyddyn.
- 1.2. Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn a'r sicrwydd a ddarparwyd, ar gyfer y 12 mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2025, barn Pennaeth Archwilio a Risg Cyngor Sir Ynys Môn yw bod gan y sefydliad fframwaith ddigonol ac effeithiol ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol.
- 1.3. Er nad wyf yn ystyried bod unrhyw feysydd o bryder corfforaethol sylweddol, mae angen cyflwyno neu wella rheolaethau mewnol mewn rhai meysydd i sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni, a'u bod yn cael eu monitro. Nid oes unrhyw amodau ar y farn hon.
- 1.4. Yn ogystal, yn dilyn asesiad mewnol, mae'r swyddogaeth archwilio mewnol yn 'cydymffurfio'n gyffredinol' â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus.

2. Gofynion newydd yn y dyfodol

- 2.1. Ar gyfer 2025-26, bydd y 'Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang yn Sector Cyhoeddus y DU' newydd yn berthnasol, sef fframwaith sy'n seiliedig ar y [Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang](#) (GIAS), a gyhoeddwyd gan Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol (IIA), [Nodyn Cymhwyso – Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang yn Sector Cyhoeddus y DU](#), a gyhoeddwyd gan y Gosodwyr Safonau Archwilio Mewnol Perthnasol (RIASS) a [Chod CIPFA ar Lywodraethu Archwilio Mewnol](#), sydd yn darparu gofynion penodol sy'n berthnasol i'r sector llywodraeth leol.
- 2.2. Mae hyn wedi cyflwyno'r gofyniad i'r prif swyddog archwilio ddod i gasgliad ynglŷn ag effeithiolrwydd llywodraethu, rheoli risg a/neu reolaeth ar lefel y sefydliad. Yn sector llywodraeth leol y DU, mae eisoes yn ofynnol i brif swyddog archwilio baratoi casgliad cyffredinol o'r fath o leiaf bob blwyddyn i gefnogi adroddiadau llywodraethu ehangach. Felly, mae'r adroddiad blynyddol fel y'i drafftiwyd ar hyn o bryd yn cydymffurfio â'r gofynion newydd yn y dyfodol.

3. Argymhelliad

- 3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried ac yn gwneud sylwadau ar adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio a Risg a'i 'safbwynt' cyffredinol, yn bennaf er mwyn cynorthwyo'r Pwyllgor wrth adolygu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol:
  - crynodeb o'r gwaith a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn a'r sicrwydd a ddarparwyd.
  - y safbwynt cyffredinol.
  - perfformiad y swyddogaeth archwilio mewnol, yn bennaf, nodi lefel y gydymffurfiaeth â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus.

Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2024-25 Mehefin 2025

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

Cyflwyniad _____	1
Materion sy'n berthnasol wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol _____	2
Sail Fy Marn _____	3
Ein Perfformiad _____	7
Hyfforddi a Datblygu _____	8
Cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus _____	9
Datganiad o Annibyniaeth (Safon 1110) _____	9
Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang yn Sector cyhoeddus y DU. _____	10
Heriau a chyfleoedd i'r dyfodol _____	10
Atodiad A: Diffiniad o Raddfeydd Sicrwydd 2024-25 _____	11
Atodiad B – Map Sicrwydd (Trydedd Linell) - Risgiau Gweddilliol Coch ac Ambr yn y Gofrestr Risg Strategol 2024-25 _____	12
Atodiad C: Gwaith Archwilio Mewnol Arall yn 2024-25 _____	16
Atodiad D: Cynllun Gweithredu Hunanarfarniad Blynnyddol Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus _____	17

Cyflwyniad

1. Ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25, mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS)¹ yn ei gwneud yn ofynnol i'r 'prif swyddog archwilio', sef y Pennaeth Archwilio a Risg yn achos y Cyngor, gyflwyno barn archwilio mewnol y gall y sefydliad ei ddefnyddio fel sail i'w Ddatganiad Llywodraethu Blynnyddol.
2. Mae'r farn flynyddol yn cynnwys:
  - [Barn](#) ynglŷn â digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu'r sefydliad.
  - Datgelu unrhyw [amodau](#) ar y farn honno, ynghyd â'r rheswm am yr amod.
  - Unrhyw [faterion](#) sydd, ym marn y prif swyddog archwilio, yn arbennig o berthnasol wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol.
  - [Crynodeb](#) o'r gwaith archwilio y seiliwyd y farn arno, yn cynnwys dibyniaeth a roddwyd ar gyrff sicrwydd eraill.
  - Crynodeb o [berfformiad](#) y swyddogaeth archwilio mewnol yn erbyn ei fesurau perfformiad.
  - Sylwadau ar [gydymffurfio](#) â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) a rhannu canlyniadau'r rhaglen sicrhau ansawdd Archwilio Mewnol.
  - [Datganiad o Annibyniaeth](#)

¹ O 1 Ebrill 2025, mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) yn cael eu disodli gan y Safonau Archwilio Mewnol Byd-Eang yn Sector Cyhoeddus y DU, a chyfeirir atynt [yn ddiweddarach](#) yn yr adroddiad.

Barn Archwilio Mewnol

Barn y Pennaeth Archwilio a Risg 2024-25

Ar gyfer y 12 mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2025, barn Pennaeth Archwilio a Risg Cyngor Sir Ynys Môn yw bod gan y sefydliad fframwaith digonol ac effeithiol ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol.

Er nad wyf yn ystyried bod unrhyw feysydd y mae pryder corfforaethol sylweddol yn eu cylch, mae angen cyflwyno neu wella rheolaethau mewnol mewn rhai meysydd er mwyn sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni, a'u bod yn cael eu monitro.

Mae hon yn farn ddiamod.

Materion sy'n berthnasol wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

3. Nid oes unrhyw faterion o risg uchel nac effaith sylweddol sydd angen eu crybwyll yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
4. Yn ystod 2024-25, rydym o'r farn bod uwch reolwyr yn y Cyngor yn gefnogol ac yn ymatebol i'r materion rydym wedi'u codi. Mae gennym berthynas dda gyda rheolwyr; maent yn barod i drafod y meysydd hynny sydd, yn eu barn nhw, yn debygol o achosi problemau, ac maent yn ystyried canlyniadau ein gwaith fel cyfle i wneud gwelliannau.
5. Rydym wedi cael ein comisiynu hefyd i wneud gwaith ymgynghorol yn ystod y flwyddyn ar gais rheolwyr ac mae hynny'n arwydd pendant bod rheolwyr yn barod i weithio gydag Archwilio Mewnol i sefydlu amgylcheddau risg a rheolaeth da.

Sail Fy Marn

Cwmpas

6. Rydw i wedi cyrraedd fy marn trwy ystyried y gwaith a'r gweithgareddau a gyflawnwyd gennym yn ystod y flwyddyn ac maent yn cael eu trafod ymhellach isod. Nid yw'r farn yn awgrymu ein bod wedi adolygu'r holl risgiau a sicrwydd yn ymwneud â'r Cyngor. Mae'n deillio'n sylweddol o bennu strategaeth ar sail risg, y mae rheolwyr wedi cyfrannu ati ac a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Ebrill 2024. Dylai ddarparu sicrwydd rhesymol, yn amodol ar y cyfyngiadau cynhenid isod.

Cyfyngiadau

7. Dim ond y materion a ddaeth i'n sylw wrth i ni gyflawni ein gwaith a'n gweithgareddau o fewn y Cyngor a godir yn yr adroddiad hwn. Nid ydynt o reidrwydd yn ddatganiad cynhwysfawr o'r holl wendidau sy'n bodoli neu'r holl welliannau y gellir eu gwneud. Ni ddylid ystyried chwaith bod yr adroddiad hwn, nac ein gwaith, yn disodli cyfrifoldeb rheolwyr i roi arferion rheoli mewnol cadarn ar waith. Pwysleisiwn mai cyfrifoldeb rheolwyr yw sicrhau system gadarn o reolaethau mewnol ac ni ddylid dibynnu ar ein gwaith i nodi'r holl gryfderau a gwendidau a all fodoli.

Sicrwydd Trydedd Linell²

8. Er mwyn cael sicrwydd digonol fel sail i'r farn, roedd yn rhaid ystyried adolygiadau archwilio mewnol o'r risgiau strategol a gwaith archwilio arall, a'r raddfa sicrwydd a ddarparwyd:

Archwilio Risgiau Strategol

9. Yn ystod 2024-25, yn dilyn cynnal adolygiad cynhwysfawr o risgiau'r Cyngor wrth gyflawni ei flaenoriaethau corfforaethol, barnwyd bod 11 ohonynt â gradd risg weddilliol coch neu ambr a chawsant eu cofnodi yn y gofrestr risgiau strategol.
10. Ein nod yw archwilio 80% o risgiau gweddilliol coch ac ambr yn ystod cylch dwy flynedd. Adolygwyd 8 (80%) (9 / 82% yn 2023-24) o'r risgiau hyn gennym yn ystod cyfnod o 24 mis. (Manylion yn [Atodiad B](#)).
11. Roeddem yn gallu darparu sicrwydd 'Rhesymol' bod y Cyngor yn rheoli pob risg strategol, namyn un, a adolygwyd gennym yn effeithiol.
12. Fe wnaethom ddarparu sicrwydd 'Cyfyngedig' ar gyfer un archwiliad (Rheoli Cyflenwyr TG) ym mis Gorffennaf 2024.
13. Cwblhawyd y darn hwn o waith ar ein rhan gan Dîm Archwilio TG Cyngor Salford. Daethant i'r casgliad nad yw'r Cyngor, ar y cyfan, yn lliniaru'n ddigonol, i lefel dderbyniol, y risgiau allweddol yn gysylltiedig â rheoli cyflenwyr TG.
14. Canfu'r adolygiad fod y materion hyn yn arwydd o broblem gaffael ehangach o fewn y Cyngor sy'n derbyn sylw fel rhan o raglen wella ddwy flynedd dan arweiniad arbenigwr caffael allanol.
15. Ar hyn o bryd rydym yn cynnal adolygiad dilynol yn y maes hwn er mwyn asesu cynnydd wrth fynd i'r afael â'r materion/risgiau/cyfleoedd a nodwyd.

² Mae diffiniadau o raddfeydd sicrwydd oedd ar waith yn 2024-25 i'w gweld yn [Atodiad A](#)

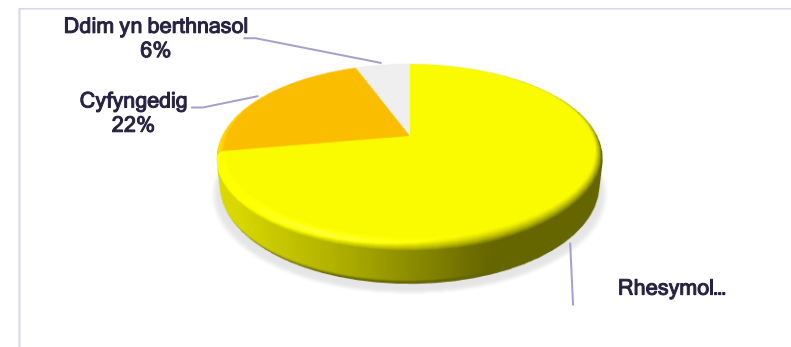
Gwaith archwilio arall

16. Fe wnaethom adolygu meysydd allweddol eraill o weithgareddau'r Cyngor hefyd, yn cynnwys meysydd yr oedd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 a'r Tîm Arweinyddiaeth wedi codi pryderon yn eu cylch (Manylion yn Atodiad C).
17. O'r 12 archwiliad (14 yn 2023-24) o'r math hwn a gynhaliwyd yn 2024-25, roeddem yn gallu rhoi'r sicrwydd canlynol:
  - Dim gyda sicrwydd 'Sylweddol' (dim yn 2023-24),
  - Wyth gyda sicrwydd 'Rhesymol' (wyth yn 2023-24),
  - Tri gyda sicrwydd 'Cyfyngedig' (dau yn 2023-24), ac
  - Un ymchwiliad nad oedd yn darparu gradd sicrwydd.
18. Mae dau o'r tri adroddiad sicrwydd cyfyngedig yn ymwneud ag archwiliad o weinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl. Yn dilyn yr archwiliad gwreiddiol ym mis Ebrill 2024, cynhaliom adolygiad dilynol ym mis Mawrth 2025. Er i'n gwaith dilyniant ganfod fod y gwasanaeth Tai wedi gwneud rhywfaint o gynnydd o ran mynd i'r afael â'r materion/risgiau a godwyd yn ein hadolygiad gwreiddiol, roedd angen gwneud rhagor o waith ac nid oeddem yn gallu cynyddu ein gradd sicrwydd cyfyngedig. Byddwn yn cynnal ail adolygiad dilynol yn ystod 2025-26.
19. Fe wnaethom hefyd ailymweld ag archwiliad oedd yn edrych ar Adennill y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a Mân Ddyledion. Mae'r Gwasanaeth wedi gwneud cynnydd pellach mewn perthynas â gwella ei brosesau adennill, yn arbennig sefydlu taliadau ymlaen llaw, symleiddio prosesau talu i gwsmeriaid ar wefan y Cyngor ac alinio'r system ariannol mân ddyledion â phrosesau bilio ac adennill.
20. Fodd bynnag, mae dyledion hŷn sylweddol yn parhau heb eu casglu oherwydd diffyg adnoddau ac am na chymerwyd camau cyfreithiol llawn i adennill mân ddyledion. Bydd datrys y sefyllfa hon yn heriol

heb adnoddau ychwanegol. Bydd adolygiad llawn o'r broses adennill ddiwygiedig yn cael ei gynnwys yn y Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2025-26.

Graddfeydd Sicrwydd Archwilio Mewnol a ddarparwyd yn ystod 2024-25

21. Yn gyffredinol, roeddem yn gallu darparu sicrwydd 'Rhesymol' neu well ar gyfer 72% (86% yn 2023-24) o'r archwiliadau a gynhaliwyd yn ystod 2024-25.

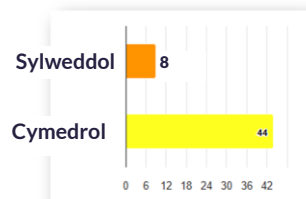
22. Derbyniodd pedwar archwiliad (22%) sicrwydd 'Cyfyngedig' yn ystod y flwyddyn, o gymharu â dau (14%) yn 2023-24. Yn unol â'n protocol, rydym yn ail-ymweld yn ffurfiol â'r holl 'Faterion/Risgiau/Cyfleoedd' a godwyd mewn adroddiadau oedd â sicrwydd 'Cyfyngedig', ar ddiwedd y cyfnod gweithredu, er mwyn sicrhau yr ymdrinnir â nhw'n effeithiol.
23. Mae'n werth nodi na dderbyniodd yr un archwiliad 'Ddim' sicrwydd a ni chodwyd unrhyw 'Faterion/Risgiau/Cyfleoedd' 'Critigol' (coch) yn ystod y flwyddyn.
24. Os oeddem wedi nodi 'Materion/Risgiau/Cyfleoedd' fe wnaeth rheolwyr eu derbyn i gyd. Cafodd y 'Materion/Risgiau' oedd yn weddill eu monitro drwy ein system olrhain gweithredoedd, 4action, a drafodir ymhellach yn yr adran sy'n dilyn.

Materion / Risgiau / Cyfleoedd a Godwyd

25. Rydym yn defnyddio system olrhain gweithredoedd y Cyngor, 4action, i fonitro'r 'Materion', 'Risgiau' a 'Chyfleoedd' sy'n cael eu codi gennym fel rhan o'n gwaith. Rydym wedi datblygu a mireinio dangosfwrdd i ddefnyddwyr ar 4action, sy'n dangos darlun gwirioneddol o berfformiad cyfredol o ran mynd i'r afael â gweithredoedd sydd angen sylw ac mae'n hwyluso'r gwaith o fonitro ac adrodd ar yr wybodaeth hon. Rydym yn monitro gweithredoedd 'hwyr' yn barhaus fel ein bod yn gallu derbyn diweddariad yn brydlon gan reolwyr ynghylch cynnydd wrth fynd i'r afael â'r gweithredoedd hyn.
26. Mae'r graffiau isod yn dangos y gweithredoedd oedd angen sylw ar 31 Mawrth 2025. Dylid nodi na chodwyd unrhyw faterion / risgiau / cyfleoedd 'Critigol' (coch) yn ystod y flwyddyn ac nid oes 'materion / risgiau / cyfleoedd' 'Critigol' (coch) angen sylw ar hyn o bryd.

Gweithredoedd Cyfredol

27. Rydym yn monitro'r holl gamau ac rydym yn cysylltu â rheolwyr ar ddiwedd y cyfnod gweithredu er mwyn sicrhau eu bod wedi derbyn sylw.
28. Ar 31 Mawrth 2025, roeddem yn cadw llygaid ar 52 o weithredoedd oedd angen eu cwblhau (39 ar 31 Mawrth 2024). Roedd wyth o'r gweithredoedd hyn (pedwar yn 2023-24) yn risgiau 'sylweddol' (ambr) a 44 (35 yn 2023-24) yn 'gymedrol' (melyn), fel y gwelir isod.

Gweithredoedd Hwyr

29. Ar 31 Mawrth 2025, nid oedd unrhyw weithredoedd wedi cyrraedd y dyddiad targed ar gyfer eu cwblhau ac a oedd yn 'hwyr'.

Materion / Risgiau / Cyfleoedd fesul Blwyddyn

30. Roedd y 52 (39 yn 2023-24) gweithred yr ydym yn cadw llygaid arnynt wedi cael eu codi rhwng 2019-20 a 2024-25.
31. Er bod y graff uchod yn dangos fod y rhan fwyaf yn ymwneud â'r flwyddyn ariannol gyfredol a'r flwyddyn ariannol ddiwethaf, mae dau fater/risg yn dyddio'n ôl i 2019-20 a 2021-22 nad yw rheolwyr wedi rhoi sylw llawn iddynt eto.
32. Maent yn ymwneud â chwblhau trefniadau mapio sicrwydd y Cyngor a gwaith digideiddio proses y cyngor ar gyfer ymgeisio am dŷ, ac mae sylw'n cael ei roi i'r ddau fater hwn.
33. Rhoddwyd gradd 'cymedrol' neu'n 'felyn' i'r ddau o ran blaenoriaeth risg, a chawsom sicrwydd gan reolwyr bod:
- Y Cyngor wedi cwblhau gwaith uwchraddio ar ei system Reoli Risgiau ac mae'r tîm Archwilio Mewnol yn cofnodi sicrwydd trydedd linell fel mater o drefn ar ôl cwblhau gwaith archwilio perthnasol. Fodd bynnag, bydd CIPFA (Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifeg) yn cyhoeddi canllawiau mapio sicrwydd ar gyfer awdurdodau

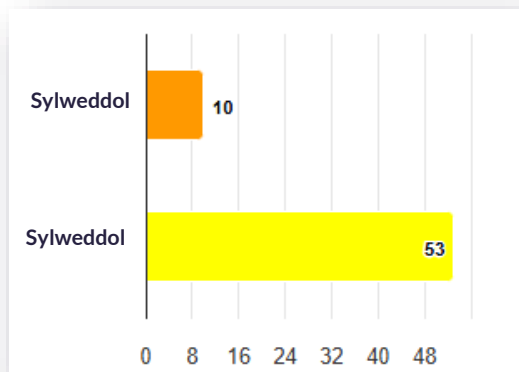

lleol maes o law, felly mae'r Cyngor wedi gohirio'r gwaith o ddatblygu ei fap sicrwydd ymhellach hyd nes bydd y canllawiau hyn ar gael.

- Mae profion terfynol yn cael eu cynnal ar broses y Cyngor ar gyfer ymgeisio am dŷ trwy'r system CRM (Rheoli Cysylltiadau Cwsmer). Mae'r gwasanaeth Tai yn disgwyl i geisiadau ar-lein fynd yn fyw yn ystod y 2 neu 3 mis nesaf.

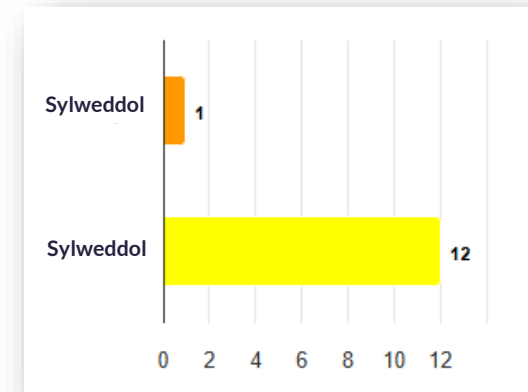
34. Dylid nodi nad oes unrhyw faterion/risgiau/cyfleoedd 'sylweddol' yn dyddio'n ôl ymhellach na 2023/24. Dengys hyn fod rheolwyr yn blaenoriaethu mynd i'r afael â risgiau sydd â blaenoriaeth uwch.

Materion / Risgiau / Cyfleoedd a godwyd yn 2024-25

35. Yn ystod 2024-25, gwnaethom godi 63 (59 yn 2023-24) 'Mater/Risg/Cyfle' oedd angen sylw gan reolwyr. O'r gweithredoedd hyn, gwnaethom raddio deg (naw yn 2023-24) fel rhai 'sylweddol' (ambr) a 53 (50 yn 2023-24) fel rhai 'cymedrol' (melyn).

Materion / Risgiau / Cyfleoedd a godwyd, yr oedd angen eu cwblhau ac a dderbyniodd sylw yn 2024-25

36. Roedd 13 (22 yn 2023-24) o'r gweithredoedd a godwyd angen eu cwblhau yn 2024-25 ac roedd rheolwyr wedi rhoi sylw i'r 13 (21 yn 2023-24) weithred cyn 31 Mawrth 2025. Mae hyn yn cynrychioli perfformiad o 100% yn y maes hwn (95% yn 2023-24).

Ein Perfformiad

37. Wrth gyflawni'r strategaeth archwilio ar sail risg, mae'r Pennaeth Archwilio a Risg, gyda chymorth y Tîm Arweinyddiaeth, wedi gwneud pob ymdrech i wneud y defnydd gorau o'r adnoddau archwilio mewnol oedd ar gael yn ystod y flwyddyn.
38. Collwyd dau aelod o staff o'r adran Risg ac Yswiriant, sydd yn rhan o'r tîm ehangach, oherwydd iddynt gael eu penodi i swyddi eraill o fewn y Cyngor yn 2024-25, a hynny ran o'r ffordd trwy'r ymarfer tendr yswiriant a gynhelir bob pum mlynedd a rhoddodd hyn straen ychwanegol ar y tîm i lenwi'r rolau hynny ar frys.
39. Darparodd ein hyswirwyr adnodd ychwanegol i ddelio â hawliadau, ond bu'n rhaid gwrthod rhai ceisiadau am gymorth gan wasanaethau ac roedd rhaid gohirio'r gwaith o weithredu'r strategaeth atal twyll.

Ychwanegu Gwerth

40. Trwy gydol y flwyddyn ceisiom ychwanegu gwerth lle bynnag yr oedd hynny'n bosib. Rydym wedi parhau i gefnogi rheolwyr o fewn y Cyngor trwy ddarparu hyfforddiant, cyngor a chaffael adnoddau ychwanegol er mwyn darparu sicrwydd, megis hyfforddiant a ddarparwyd fel rhan o'r rhaglen gwella caffael, darparu hyfforddiant ar Gronfeydd Ysgol Answyddogol i benaethiaid newydd a llywodraethwyr, a chynnal archwiliad TG.
41. Yn ogystal, rydym wedi parhau i gefnogi cyfoedion yn y rhanbarth, yn genedlaethol ar draws Cymru a Gogledd Orllewin Lloegr, trwy rannu arfer dda a rhaglenni gwaith, ynghyd â meysydd lle mae risgiau'n dod i'r amlwg.

Mesurau Perfformiad

42. Mae gennym raglen sicrhau ansawdd a gwella ar waith i sicrhau bod ein gwasanaeth archwilio mewnol yn gwella'n barhaus.
43. Ym mis Ebrill 2024, cytunodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar nifer o dargedau perfformiad yn y Strategaeth ar gyfer 2024-25, a gellir eu gweld isod.

Dangosydd Perfformiad	Targed 2023-24	Gwirioneddol 2023-24	Targed 2024-25	Gwirioneddol 2024-25
Risgiau Gweddilliol Coch / Ambr yn y Gofrestr Risgiau Strategol a archwiliwyd (dros gyfnod treigl o 24 mis)	80%	82%	80%	80%
Archwiliadau a gwblhawyd o fewn chwe mis	85%	84%	85%	83%
Ymateb cleientiaid yn 'foddhaol' neu well	100%	100%	100%	100%
Nifer staff (cyfwerth ag amser llawn (CALI ³))	4.0 CALI	3.3 CALI	2.8 CALI	2.8 CALI
Yr holl rybuddion twyll a gafodd eu derbyn, eu hystyried a'u dosbarthu	100%	100%	100%	100%
Canlyniad yr asesiadau mewnol (blynyddol) ac allanol (bob pum mlynedd) o'r rhaglen sicrhau ansawdd a gwella	Cydymffurfio'n Gyffredinol	Cydymffurfio'n Gyffredinol	Cydymffurfio'n Gyffredinol	Cydymffurfio'n Gyffredinol

44. Rydym wedi perfformio'n dda yn erbyn y rhan fwyaf o'n targedau, gyda phump o'r chwe dangosydd yn cyrraedd eu targed.

³ Cyfwerth ag Amser Llawn (CALI)

45. Yn bwysicaf oll, rydym wedi cyflawni ein targed o adolygu 80% o'r risgiau gweddilliol coch ac ambr yn y Gofrestr Risgiau Strategol ac mae hynny'n darparu sicrwydd digonol i ganiatáu i'r Pennaeth Archwilio a Risg ddarparu Barn Archwilio Flynyddol.
46. Methodd un maes â chyflawni ei darged perfformiad; archwiliadau a gwblhawyd o fewn chwe mis. Cymerodd dau archwiliad fwy na chwe mis i'w cwblhau (roedd un wedi cymryd 7.2 mis a'r llall 8.5 mis) yn dilyn oedi oherwydd bod staff allweddol yn ymwneud â'r etholiad cyffredinol, yn ogystal ag oedi o ran cytuno ar y cynllun gweithredu a'r adroddiad terfynol. Roedd oedi o ran cwblhau ymchwiliad (9.9 mis) yn sgil disgwyl am wybodaeth gan yr achwynydd.

Meincnodi

47. Mae Grŵp Prif Archwilwyr Cymru'n meincnodi perfformiad. Fodd bynnag, nid yw'r mesurau'n rhai y gellir eu cymharu felly nid ydynt yn rhoi arwydd ystyrlon o berfformiad.

Hyfforddi a Datblygu

48. Mae gan holl aelodau presennol y tîm amrywiaeth o gymwysterau proffesiynol ac mae'r gymysgedd yn dda, gan gynnwys CIPFA, CIIA⁴, IRRV⁵, ACFS ac ACFTech⁶.
49. Mae'r gwasanaeth wedi buddsoddi'n sylweddol er mwyn sicrhau fod staff yn parhau â'u datblygiad proffesiynol a'u bod yn ymwybodol o'r risgiau a'r datblygiadau sy'n dod i'r amlwg yn y sector.
50. Ar hyn o bryd rydym yn cefnogi'r Uwch Archwilydd sydd yn astudio i ennill cymhwyster proffesiynol y Sefydliad Siartredig Archwilwyr Mewnol.
51. Rydym hefyd wedi cymryd rhan ym mhob hyfforddiant corfforaethol gorfodol, lle'r oedd hynny'n ofynnol.

³Mae CIIA (Sefydliad Siartredig Archwilwyr Mewnol) yn gymdeithas broffesiynol ar gyfer archwilwyr mewnol.

⁴Yr IRRV (Sefydliad Ardrethu a Phrisio Refeniw) yw'r corff proffesiynol ar gyfer trethi lleol, budd-daliadau a phrisio.

⁵Mae'r ACFS a'r ACFTech yn gymwysterau atal twyll sy'n cael eu darparu gan y Bwrdd Achredu Proffesiynol Atal Twyll.

Cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus

Asesiad Allanol (Safon 1312)

52. Yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae'n rhaid i wasanaethau archwilio mewnol dderbyn asesiad allanol unwaith bob pum mlynedd, ac mae'n rhaid iddo gael ei gynnal gan asesydd neu dîm asesu cymwys ac annibynnol o du allan i'r sefydliad.
53. Cwblhawyd yr asesiad allanol diwethaf o Wasanaeth Archwilio Mewnol Cyngor Sir Ynys Môn drwy gyfrwng adolygiad cymheiriaid gan Gyngor Sir Y Fflint.
54. Cadarnhaodd yr asesiad, a gwblhawyd ym mis Mai 2023, "Wedi i Gyngor Sir y Fflint ddilysu'r hunanasesiad, mae Gwasanaeth Archwilio Mewnol Cyngor Sir Ynys Môn yn 'Cydymffurfio'n Gyffredinol' â'r gofynion. 'Cydymffurfio'n Gyffredinol' yw'r lefel uchaf o gydymffurfiaeth yn dilyn asesiad allanol... Yn gyffredinol, mae Gwasanaeth Archwilio Mewnol Cyngor Sir Ynys Môn yn cydymffurfio â'r safonau ym mhob maes arwyddocaol ac mae'n gweithredu'n annibynnol ac yn wrthrychol."

Asesiad Mewnol (Safon 1311)

55. O dan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae'n ofynnol hefyd i wasanaethau archwilio mewnol gwblhau asesiadau cyfnodol i werthuso cydymffurfiaeth barhaus â'r Safonau a'r Cod Moeseg.
56. Cwblheir yr hunanasesiad yn flynyddol ac mae cynllun gweithredu'n cael ei ddatblygu i fynd i'r afael ag unrhyw feysydd i'w gwella (Manylion yn Atodiad D). Un maes yn unig sydd bellach ddim ond yn cydymffurfio'n rhannol, ac mae'n gysylltiedig â Safon 2050 'Cyd-drefniant a Dibyniaeth' lle mae'n ofynnol i'r cynllun ar

sail risg gynnwys dull a ddatblygwyd yn ddigonol o ddefnyddio ffynonellau sicrwydd eraill ac unrhyw waith a allai fod yn ofynnol er mwyn gallu dibynnu ar y ffynonellau hynny.

57. Er bod prosesau presennol ar gyfer datblygu'r cynllun archwilio mewnol ar sail risg yn cydymffurfio â PSIAS, byddai cwblhau'r map sicrwydd yn sicrhau bod unrhyw fylchau o ran sicrwydd, neu feysydd lle mae gormod o sicrwydd, yn fwy amlwg.
58. Datblygwyd map sicrwydd. Mae Archwilio Mewnol wedi cofnodi gwybodaeth ar gyfer y sicrwydd trydedd linell, ac mae'r map sicrwydd yn nwylo'r Tîm Perfformiad ar hyn o bryd er mwyn cofnodi sicrwydd llinell gyntaf ac ail linell. Fodd bynnag, ychydig iawn o gynnydd a welwyd a gohiriwyd y gwaith er mwyn disgwyl i CIPFA gyhoeddi eu canllawiau. Cyhoeddwyd y canllawiau ym mis Mai 2025.

Datganiad o Annibyniaeth (Safon 1110)

59. Yn unol â Safon 1110, mae'n rhaid i'r prif swyddog archwilio gadarnhau, o leiaf unwaith y flwyddyn, annibyniaeth y gweithgarwch archwilio mewnol.
60. Mae'r Siarter Archwilio Mewnol yn diffinio sut y caiff annibyniaeth archwilio mewnol ei sefydlu a'i gynnal. Mae'n cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bob blwyddyn ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor ar 18 Ebrill 2024.
61. Yn unol â hynny, nid yw'r Pennaeth Archwilio a Risg wedi cymryd unrhyw ran yn y gwaith o gynnal ac adrodd ar archwiliadau mewn meysydd lle mae gwrthdaro'n bodoli, yn unol â'r Siarter Archwilio Mewnol.

Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang yn Sector cyhoeddus y DU.

62. Ers 1 Ebrill 2025 mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) wedi cael eu disodli gan 'Safonau Archwilio Mewnol Byd-Eang yn Sector Cyhoeddus y DU' sydd yn cynnwys [Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang](#) (GIAS) y Sefydliad Archwilwyr Mewnol (IIA) a'r [Nodyn Cymhwysio: Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang yn sector cyhoeddus y DU](#).
63. Mae'r Nodyn Cymhwysio hefyd yn rhoi cyfarwyddyd i gyrff yn y sector llywodraeth leol ddefnyddio [Cod Ymarfer CIPFA ar gyfer Archwilio Mewnol yn Llywodraeth Leol y DU](#) er mwyn cefnogi awdurdodau i sefydlu eu trefniadau archwilio mewnol a darparu trosolwg a chefnogaeth i archwilio mewnol.
64. Mae'r fframwaith safonau newydd hwn ar gyfer archwilio mewnol mewn sefydliadau llywodraeth leol, megis y Cyngor, yn berthnasol o 2025-26 ymlaen.
65. Mae GIAS 11.3 'Cyfathrebu Canlyniadau' yn cyfeirio at y posibilrwydd y gallai fod yn ofynnol i brif swyddog archwilio ddod i gasgliad ar lefel y sefydliad ynglŷn ag effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu, rheoli risg a/neu reolaeth. Yn sector cyhoeddus yn y DU, mae'n rhaid i brif swyddog archwilio baratoi casgliad cyffredinol o'r fath o leiaf unwaith y flwyddyn, er mwyn cefnogi adroddiadau llywodraethu ehangach, gan ystyried unrhyw rwymedigaethau neu brosesau sy'n berthnasol i'r sector. Mae'n rhaid i'r casgliad cyffredinol hwn gynnwys llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth⁷. O 2025-26 ymlaen, bydd yr adroddiad hwn yn bodloni'r gofyniad hwnnw.

Heriau a chyfleoedd i'r dyfodol

66. Rydym yn parhau i fod â rôl allweddol er mwyn helpu'r Cyngor i sicrhau fod ei risgiau'n cael eu hadnabod a'u rheoli'n briodol. Mae hyn wrth wraidd ein gwaith wrth archwilio effeithiolrwydd rheolaethau'r Cyngor ar gyfer rheoli ei risgiau.
67. Fodd bynnag, mae gofynion sicrwydd yn hyblyg ac yn newid yn barhaus, gan olygu bod yn rhaid i archwilio mewnol fod ar flaen y newidiadau hyn er mwyn gallu bod yn berthnasol a darparu sicrwydd ar gyfer meysydd megis newid hinsawdd, seiberddiogelwch a risgiau ariannol sy'n newid yn barhaus.
68. Mae arddangos stiwardiaeth dros arian cyhoeddus, adeiladu a chynnal ymddiriedaeth a hyder y cyhoedd yn y penderfyniadau a wneir a chyflawni dyfodol cynaliadwy ar gyfer trethdalwyr a defnyddwyr gwasanaeth yn ddisgwyliadau sylfaenol i bawb sy'n gweithio yn y gwasanaethau cyhoeddus. Gall archwilio mewnol gyfrannu at y we gymhleth hon o ddisgwyliadau, rhwymedigaethau, uchelgeisiau a heriau trwy ddarparu cymorth mewn ffordd unigryw ac annibynnol.
69. Mae cyflawni hyn yn gofyn am archwilwyr mewnol sydd wedi eu hyfforddi ac sy'n cael eu cefnogi gan ddulliau modern a safonau proffesiynol. Mae'n gofyn am gapasiti a medrusrwydd.
70. Mae tîm brwdfrydig ac ymroddedig yn golygu bod y gwasanaeth archwilio mewnol mewn sefyllfa dda i sicrhau y gall gyflawni ei strategaeth a pharhau i gefnogi'r Cyngor fel elfen allweddol o'i strwythur llywodraethu.

⁷ Nodyn Cymhwysio: Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang yn sector cyhoeddus y DU (10.B)

Atodiad A: Diffiniad o Raddfeydd Sicrwydd 2024-25

Lefel Sicrwydd	Diffiniad
Sicrwydd Sylweddol	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn dda . Dim Risgiau/Materion sylweddol nac o bwys wedi eu canfod.
Sicrwydd Rhesymol	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn rhesymol . Mae mân wendidau o ran rheoli risgiau a / neu fesurau rheoli ond nid oes unrhyw risgiau o ran cyflawni amcanion. Gall rheolwyr a phenaethiaid gwasanaeth roi sylw iddynt.
Sicrwydd Cyfyngedig	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn gyfyngedig . Mae gwendidau sylweddol wrth reoli risgiau a / neu reolaethau sy'n peryglu cyflawni amcanion. Mae angen i Benaethiaid Gwasanaeth eu datrys ac efallai y bydd angen hysbysu'r Tîm Arweinyddiaeth.
Dim Sicrwydd	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn sylweddol ddiffygiol . Mae gwendidau sylfaenol wrth reoli risgiau / a neu reolaethau a fydd yn arwain at fethu â chyflawni amcanion. Mae angen i'r Tîm Arweinyddiaeth roi sylw iddynt ar unwaith ac efallai y bydd angen ymyrraeth y Pwyllgor Gwaith.

Atodiad B – Map Sicrwydd (Trydedd Linell) - Risgiau Gweddilliol Coch ac Ambr yn y Gofrestr Risg Strategol 2024-25

Cyf Risg	Risg	Blaenoriaeth Risg Cynhenid	Blaenoriaeth Risg Gweddilliol	Dyddiad Creu	Blwyddyn Archwilio 2018/19	Blwyddyn Archwilio 2019/20	Blwyddyn Archwilio 2020/21	Blwyddyn Archwilio 2021/22	Blwyddyn Archwilio 2022/23	Blwyddyn Archwilio 2023/24	Blwyddyn Archwilio 2024/25
YM1	Risg bod gostyngiad gwirioneddol yng nghyllid y Cyngor yn arwain at gwtogi gwasanaethau statudol	5:5 25	4:5 20	14/05/19 12/01/22		Gwynwch Ariannol (Ebrill 2020)			Gwynwch Ariannol (Tachwedd 2022)		Cadernid amcangyfrifon a digonolrwydd asesiad o gronfeydd wrth gefn (Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003) (Gorffennaf 2024)
YM2	Risg bod y Cyngor yn methu recriwtio, cadw a datblygu staff addas, neu nad yw'r strwythur staffio yn addas	4:5 20	4:4 16	20/06/18 12/01/22	Recriwtio a Chadw (Mawrth 2019)				Recriwtio a Chadw (Mehefin 2022)		Recriwtio a Chadw (Rhagfyr 2024)
YM3	Risg bod methiant TG yn amharu'n sylweddol ar ddarparu gwasanaethau	5:5 25	4:4 16	21/06/18 10/09/18 12/01/22	Archwiliad TG - Seiberddiogel wch (Chwefror 2019)	Archwiliad TG - Gwynwch TG (Ebrill 2020)	Archwiliad TG - Gwynwch TG (Dilyniant) (Mai 2021)	Archwiliad TG - Rheoli Trwyddedau Meddalwedd (Ionawr 2022)	Archwiliad TG - Cyfrifiadura yn y Cwmwl (Mawrth 2023)	Rheoli Mynediad Corfforaethol (Risgiau Allweddol) (Mawrth 2024)	Rheoli Cyflenwyr TG (Gorffennaf 2024)

Cyf Risg	Risg	Blaenoriaeth Risg Cynhenid	Blaenoriaeth Risg Gweddil Iol	Dyddiad Creu	Blwyddyn Archwilio 2018/19	Blwyddyn Archwilio 2019/20	Blwyddyn Archwilio 2020/21	Blwyddyn Archwilio 2021/22	Blwyddyn Archwilio 2022/23	Blwyddyn Archwilio 2023/24	Blwyddyn Archwilio 2024/25
							Archwiliad TG - Parhad Gwasanaeth TG (Gwewrwydo) (Ebrill 2021)		Archwiliad TG - Parhad Gwasanaeth TG (Gwewrwydo) (Dilyniant) (Medi 2022)		
									Rheoli Gwendidau TG (Medi 2022)		Archwiliad TG - Seiberddiogelwch - Dadansoddiad o'r Bylchau NCSC CAF (Tachwedd 2024)
									Rheoli Gwendidau TG (Ionawr 2023)		
YM5	Y risg o fethu â gweithredu newidiadau cenedlaethol i'r system addysg a bodloni'r heriau addysgol yn y dyfodol	4:5 20	4:4 16	20/06/18 12/01/22						Rhaglen Moderneiddio Cymunedau Dysgu (Awst 2023)	
YM7	Risg nad yw'r Cyngor yn ddigon gwydn i allu darparu gwasanaethau yng ngoleuni newidiadau allanol	4:4 16	3:4 12	20/06/18 12/01/22		Rheoli Risgiau Brexit (Ionawr 2020)	Adolygu'r Ymateb Argyfwng i COVID-19 (Ebrill 2020)	Sicrwydd Rheoli Argyfwng COVID-19 (Mai 2021)		Gwytnwch Sefydliadol (Tachwedd 2023)	
						Parhad Busnes: (Chwefror 2020)					

Cyf Risg	Risg	Blaenoriaeth Risg Cynhenid	Blaenori aeth Risg Gweddil Iol	Dyddiad Creu	Blwyddyn Archwilio 2018/19	Blwyddyn Archwilio 2019/20	Blwyddyn Archwilio 2020/21	Blwyddyn Archwilio 2021/22	Blwyddyn Archwilio 2022/23	Blwyddyn Archwilio 2023/24	Blwyddyn Archwilio 2024/25
YM9	Risg o ddiffyg tai addas y gall preswylwyr lleol eu fforddio yn eu cymunedau	4:5 20	4:5 20	12/01/22					Trefniadau'r Cyngor ar gyfer darparu tai addas (Mehefin 2022)		Datblygu Tai (Rhagfyr 2024)
YM10	Risg bod camgymeriad diogelu difrifol yn arwain neu'n cyfrannu at niwed difrifol i'r unigolion bregus hynny y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt	5:4 20	4:2 8	20/06/18 12/01/22	Trefniadau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid (Mehefin 2018)		Panel Rhiant Corfforaethol (Ionawr 2021)			Rheoli Risg Strategol - Diogelu (YM10) (Ionawr 2024)	
YM11	Risg bod tlodi cynyddol yn cynyddu'r galw am wasanaethau'r Cyngor	4:5 20	4:5 20	18/08/20 12/01/22	Diwygio Lles (Ebrill 2019)				Tlodi (Mawrth 2023)		
YM13	Risg bod newid hinsawdd yn effeithio'r Ynys ac nad yw'r Cyngor yn sefydliad net sero erbyn 2030	4:4 16	4:3 12	12/01/22					Gwriad Iechyd Newid Hinsawdd (ZM) (Medi 2022)		Adolygiad Sero Net (Asesiad Allanol) (GAYG)
YM14	Risg nad yw asedau ffisegol yr Ynys yn addas i bwrpas, neu na fyddant yn diwallu	5:5 25	4:4 16	12/01/22				Buddsoddi mewn Asedau (Tachwedd 2021)			Rheoli Asedau Ffisegol y Cyngor (Mawrth 2025)

Cyf Risg	Risg	Blaenoriaeth Risg Cynhenid	Blaenoriaeth Risg Gweddil Iol	Dyddiad Creu	Blwyddyn Archwilio 2018/19	Blwyddyn Archwilio 2019/20	Blwyddyn Archwilio 2020/21	Blwyddyn Archwilio 2021/22	Blwyddyn Archwilio 2022/23	Blwyddyn Archwilio 2023/24	Blwyddyn Archwilio 2024/25
	anghenion preswylwyr, busnesau ac ymwelwyr yn y dyfodol										
YM16	Risg nad yw'r Cyngor yn gallu rheoli newid yn effeithiol gan gyfyngu ar ei allu i foderneiddio a darparu gwasanaethau cynaliadwy, effeithiol ac effeithlon	4:5 20	3:4 12	11/07/23 02/01/24							Archwiliad TG - Rheoli'r Ddesg Wasanaeth (Adroddiad Drafft)

Atodiad C: Gwaith Archwilio Mewnol Arall yn 2024-25

Teitl yr Archwiliad	Dyddiad yr Adroddiad Terfynol	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Cymedrol
Gweinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Ebrill 2024	Cyfyngedig	0	2	4
Cyrchfan - Tîm Morwrol: Prosesau Incwm	Mehefin 2024	Rhesymol	0	1	6
Prosesau Debyd Uniongyrchol	Awst 2024	Rhesymol	0	0	3
Monitro Parhaus - Anfonebau Dyblyg	Medi 2025	Rhesymol	0	0	0
Trosolwg o Bartneriaethau (YM15)	Hydref 2024	Rhesymol	0	0	6
Ad-daliadau Refeniw - Risg Bygythiad Mewnol	Tachwedd 2024	Rhesymol	0	0	4
Gwariant ar Gontractwyr Trydanol (Ymchwiliad)	Ionawr 2025	Amherthnasol	0	0	4
Archwiliad TG - Safonau Diogelwch Data y Diwydiant Cardiau Talu (PCI DSS)	Mawrth 2025	Rhesymol	0	2	3
Adennill dyledion y Dreth Gyngor, Ardrethi Annomestig a Mân Ddyledion (ail ddilyniant)	Mawrth 2025	Cyfyngedig	0	2	3
Gweinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl (dilyniant cyntaf)	Mawrth 2025	Cyfyngedig	0	0	4
Cyrchfan - Tîm Morwrol: Prosesau Incwm (dilyniant cyntaf)	Mawrth 2025	Rhesymol	0	1	1
Rhaglenni Addysg Gynnar a Grant Gofal Plant	Mawrth 2025	Rhesymol	0	2	5
		12	0	10	43

Atodiad D: Cynllun Gweithredu Hunanarfarniad Blynyddol Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus

Rhif Cyf	Safonau PSIAS a Fframwaith Arferion Proffesiynol Rhyngwladol (IPPF)	Maes Gwella	Swyddog Cyfrifol	Diweddariad ar Gynnydd - 2024-25
1.	2050 – Cyd-drefniant a dibyniaeth	Mae Safon 2050 yn y PSIAS yn cadarnhau ei bod yn ofynnol i'r cynllun ar sail risg gynnwys dull a ddatblygwyd yn ddigonol o ddefnyddio ffynonellau sicrwydd eraill ac unrhyw waith a allai fod yn ofynnol er mwyn gallu dibynnu ar y ffynonellau hynny. Er bod prosesau presennol ar gyfer datblygu'r cynllun archwilio mewnol seiliedig ar risg yn cydymffurfio â PSIAS, byddai cwblhau map sicrwydd yn sicrhau bod unrhyw fylchau o ran sicrwydd neu feysydd lle mae gormod o sicrwydd yn fwy amlwg. Datblygwyd map sicrwydd. Mae Archwilio Mewnol wedi cofnodi gwybodaeth ar gyfer y sicrwydd trydedd linell, ac mae'r map sicrwydd yn nwylo'r Tîm Perfformiad ar hyn o bryd er mwyn cofnodi sicrwydd llinell gyntaf ac ail linell.	Pennaeth Archwilio a Risg / Rheolwr Cynllunio, Perfformiad a Rhaglen Corfforaethol / Rheolwr Gweithredol (Tîm Arweinyddiaeth) / Rheolwyr Busnes y Gwasanaethau	Parhaus Yn ddiweddar (Mai 2025) mae CIPFA wedi cyhoeddi canllawiau ar yr adolygiad blynyddol o drefniadau llywodraethu a rheolaethau mewnol a pharatoi'r datganiad llywodraethu blynyddol a ddaw i rym ar gyfer blwyddyn ariannol 2025-26. Penderfynwyd disgwyl i'r canllawiau gael eu cyhoeddi cyn bwrw ymlaen i gofnodi sicrwydd llinell gyntaf ac ail linell. Mae sicrwydd trydedd linell yn cael ei gwblhau fel mater o drefn gan Archwilio Mewnol yn dilyn gwaith archwilio perthnasol.